

Kazimierz Piwowarski

"Religionsunterricht - am Schüler orientiert : Aufgabe und Prinzip des Religionsunterrichts", Fritz Weidmann, Donauwörth 1978 : [recenzja]

Collectanea Theologica 50/1, 203-204

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

się do zrozumienia wielu aspektów tego tematu ostatnio żywo dyskutowanego. Czytelnik pragnący pogłębić swą wiedzę na temat pokuty może sięgnąć do podanej na końcu pracy literatury.

ks. Kazimierz Piwowarski, Monachium

Fritz WEIDMANN, *Religionsunterricht — am Schüler orientiert. Aufgabe und Prinzip des Religionsunterrichts*, Donauwörth 1978, Ludwig Auer Verlag, s. 189.

Od ponad 20 lat przeżywa katechetyka RFN bardzo burzliwy okres. Nawet ogólne nakreślenie jej rozwoju nie jest łatwe. Powodem tego są przede wszystkim liczne koncepcje szkolnej nauki religii. Często pojmowano je alternatywnie i stąd pojawienie się nowej koncepcji prowadziło do odrzucenia aktualnie panującej. Obecnie dochodzi do pewnej stabilizacji w tej dziedzinie i to nie tylko wskutek pewnego zmęczenia dyskusjami, lecz także pod wpływem dokumentów synodu Kościoła RFN (1971—1975).

F. Weidmann zajął się w swej pracy koncepcją nauki religii zorientowanej na ucznia. Traktuje ją jako koncepcję koordynującą. W książce można wyróżnić dwie części. Pierwsza omawia pojęcie nauczania zorientowanego na ucznia oraz uwzględnienie go w najnowszej katechetyce oraz dokumentach synodu Kościoła RFN. Omawiany kierunek poświęca główną uwagę uczniowi, traktując go jako podmiot procesu uczenia się, mający wpływ na planowanie i przebieg lekcji. Uwzględnia się przy tym szczególnie doświadczenia, pytania i problemy uczniów. W ten sposób łatwiej przekonać uczniów, że to, czego oni się uczą, ma znaczenie dla ich życia. Łatwiej także wyzwolić w uczniach samodzielność i spontaniczność oraz uwolnić ich od lęków. Nauczyciel pełni rolę koordynatora i inspiratora. Dotychczasowe teorie nauczania religii zajmowały się więcej materiałem, metodami lub celem nauczania niż samymi uczniami. Tak było w nauczaniu katechizmowym, katechezie kerygmatycznej, katechezie hermeneutycznej oraz zorientowanej na problemy.

Druga część, obejmująca trzy czwarte całej pracy, przedstawia zagadnienie nauczania zorientowanego na ucznia od strony bardziej praktycznej. Omawia zagadnienie motywacji, decydującej nie tylko o wynikach, ale także o wewnętrznej akceptacji przerabianego materiału. Dla właściwego motywowania ucznia nieodzowną jest znajomość jego nastawienia do nauki religii. Liczne badania przeprowadzone na ten temat w RFN dają dość ponury obraz sytuacji. Dla ożywienia lekcji dobrze jest co pewien czas poświęcić jedną lub nawet więcej jednostek tzw. meta-lekcji czyli refleksji nad jej celem i układem. Autor przedstawia odpowiednie przykłady z podręczników do nauczania religii.

Autor omawianej pracy omawia także znaczenie doświadczenia w nauce ukierunkowanej na ucznia. Zagadnienie to należy do żywo dyskutowanych w ostatnich latach. Należy tu zwłaszcza pytanie o związek ludzkiego doświadczenia z doświadczeniem Boga oraz pytanie, w jaki sposób można doświadczenia ucznia uczynić tematem nauki religii. Nie mniej ważnym jest również kompleks problemów związanych z językiem lekcji religii, czyli potrzeby języka zrozumiałego dla ucznia, a także nowego wyjaśnienia wielu używanych od dawna terminów. W omawianej koncepcji nauki religii zabiega się intensywnie o aktywność i twórczość ucznia.

Dla ożywienia aktywności ucznia dużą pomocą może być właściwa forma samej lekcji. Forma np. podająca (zwana także monologową) ustawia ucznia w roli słuchacza. Ożywić ją można nieco przez pytania, a jeszcze więcej przez pobudzenie ucznia do współpracy w trakcie samej lekcji. Słuszne wydaje się podkreślenie autora, że tzw. lekcja w grupach może okazać się formą bardzo mobilizującą uczniów. Wyniki pracy przedstawia się potem całej klasie.

O tym, czy lekcja będzie rzeczywiście zorientowana na ucznia, decyduje

głównie jej konkretny przebieg. Ważną jednak rolę spełnia także plan nauki religii oraz podręczniki.

Omawiana pozycja może być, jak się wydaje, polecona także czytelnikowi polskiemu. Dla zorientowanych w aktualnej sytuacji w katechetyce RFN pozycja wyjaśni niektóre jej zagadnienia terminologiczne. Pracującemu w terenie może dostarczyć pewnych impulsów, jeśli chodzi o konkretny układ i przebieg katechezy.

ks. Kazimierz Piwowski, Monachium

Handbuch psychologischer Grundbegriffe, wydawcy: Theo Herrmann, Peter R. Hofstätter, Helmut P. Huber, Franz E. Weisner, München 1977, Kösel-Verlag, s. 572.

Z dorobku psychologii korzystają inne dyscypliny, zwłaszcza pedagogika czy katechetyka. Już pobieżny przegląd publikacji katechetycznych ukazuje, jak często opierają się one na danych psychologii. W sytuacji takiej istnieje jednak u niefachowca niebezpieczeństwo nieścisłości terminologicznej. Dlatego szczególnego znaczenia nabierają pozycje, które jasno i przystępnie przedstawiają znaczenie używanych w psychologii terminów i związanych z nimi teorii.

Podręcznik podstawowych pojęć psychologicznych omawia w 50 hasłach główne terminy psychologiczne. Przeznaczony jest przede wszystkim dla tych, którzy zaczynają pracę w zawodach wymagających znajomości psychologii. Jak podkreślono we wstępie, w pracy takiej chodzi nie tylko o poradnictwo czy terapię, lecz także o tworzenie optymalnych warunków życia i twórczości człowieka. Z sukcesem można bowiem liczyć się wtedy, gdy zna się aktualną sytuację psychiczną jednostki oraz warunki i szanse przemian. Psycholog pracuje w tym właśnie kierunku, ale często jest bezradny wobec rosnących zadań. Liczba potrzebujących pomocy psychologa wynosi w wielu krajach 10 % ludności. W żadnym, nawet najbogatszym kraju, nie znajdzie się tylu fachowców z dobrym przygotowaniem psychologicznym, by można było wszystkim pomóc. Dlatego korzysta się w niektórych krajach, np. w Ameryce, z pomocy niefachowców. Omawiana pozycja może także dla nich być pomocna.

Poszczególne hasła są, jak na pozycję encyklopedyczną, dość szczegółowo opracowane i zajmują niekiedy kilkanaście stron. Na przykład pod hasłem „agresja” omawia się historię opracowania tego zjawiska. Podaje się próby definicji. Omawia się formy i diagnozę. Najszerzej przedstawia się współistniejące teorie. Wreszcie ukazuje się wartościowe próby terapii. Przy każdym hasle podaje się szeroką literaturę. Dzięki temu omawiana pozycja może być pomocą nawet dla znających bliżej psychologię. Wydaje się jednak, że jest ona szczególnie pomocna dla korzystających z literatury niemieckiej np. teologicznej. Teolog i psycholog używający tego samego pojęcia jak np. zachowanie moralne nie zawsze myślą o tym samym. Omawiana pozycja ukazuje, że pojęcie to różnie jest interpretowane również przez różnych psychologów, różne kierunki psychologiczne. Dlatego znajomość omawianej pozycji może się przyczynić do precyzyjnego używania pojęć psychologicznych oraz uniknięcia wielu nieporozumień.

ks. Kazimierz Piwowski, Monachium

Friedrich WINTZER (wyd.), *Seelsorge. Texte zum gewandelten Verständnis und zur Praxis der Seelsorge in der Neuzeit*, München 1978, Chr. Kaiser Verlag, s. L + 247.